

Posudek bakalářské práce Viktora Veselého *Člen určitý, neurčitý a nulový v italštině a němčině z perspektivy českých rodilých mluvčích*, Ústav románských studií FFUK, ak. r. 2017/18

Viktor Veselý si pro svou bakalářskou práci zvolil téma zajímavé zejména z kontrastivní perspektivy: vyjadřování kategorie určenosti/neurčenosti pomocí členu určitého, neurčitého a nulového v italštině a němčině. Kontrastivní hledisko zde není uplatňováno ani tak mezi italštinou a němčinou, jazyky, které – i podle závěrů, k nimž diplomant dospívá – vyjadřují kategorii určenosti obdobným způsobem, jako spíš mezi těmito dvěma jazyky a češtinou, jež členem nedisponuje, a musí tedy volit jiné prostředky. Tento zásadní rozdíl mezi češtinou a oběma zkoumanými jazyky se výrazně projevuje v rovině praktické, při akvizici zmíněných jazyků (a obecně všech jazyků disponujících členem) českými rodilými mluvčími. Obtíže, které českým mluvčím užívání členu v cizích jazycích působí, podnítily diplomanta k tomu, aby se ve své práci pokusil o stručný a srozumitelný souhrn problematiky z lingvistického i z didaktického hlediska, který by studentům i lektorům usnadnil orientaci v této oblasti a podnítil další teoretický i didaktický výzkum.

Práce, členěná do kapitol a podkapitol, sestává ze dvou částí. V části teoretické se autor zabývá obecně kategorií určenosti (kap. 1) a dále konkrétně charakterizací členu určitého, neurčitého a nulového a jeho použitím v italštině a němčině (kap. 2-5). Výkladová část je doplněna zásadní kapitolou o členu z pohledu českých rodilých mluvčích (kap. 7). V části praktické je nejprve analyzován způsob, jakým je problematika členu prezentována v některých učebnicích italštiny a němčiny (kap. 7), následuje popis didaktického experimentu, který měl ověřit schopnost studentů germanistiky a italianistiky i studentů jiných oborů správně členy používat v textu (kap. 8). Výsledky práce jsou potom přehledně shrnuty v Závěru.

Cíle, které si autor předsevzal, byly dle mého názoru do značné míry splněny: z práce samotné i ze závěrů jasně vyplývá, že problematika členu je velmi komplexní, a přesto bývá v současných didaktických materiálech, zejména v těch, které nejsou určeny výhradně českým mluvčím, pojednána jen velmi povrchně a nedostatečně. Důsledkem je potom značná nejistota v užívání členů českými rodilými mluvčími, kterou potvrdil i didaktický experiment. Konkrétní návod, jak didaktické materiály vylepšit, pochopitelně autor vzhledem k charakteru i rozsahu práce nepodává, zdůrazňuje však např. skutečnost, že členu je třeba věnovat mnohem více prostoru, výklad by měl být srozumitelnější, množství pravidel by mělo být vhodně redukováno a cvičení by měla ukázat užití členu v kontextu, nikoli jen v izolovaných vazbách a větách.

Práce je po všech stránkách velmi zdařilá: je třeba vyzdvihnout zejména samostatný přístup diplomanta k problematice nejen v teoretické, ale především v praktické části, při organizaci i vlastním provedení teoretického experimentu. Precizní formulace i schopnost pracovat s často rozdílnou terminologií příznačnou pro různé jazyky i různé gramatiky svědčí o bezpečné orientaci autora v problematice, a ocenění si zaslouží i jeho nadstandardní stylistické schopnosti.

Přesto mám několik drobných připomínek a otázek, které budou nepochybně zodpovězeny při obhajobě:

1) V první kapitole o kategorii určenosti bych uvítala trochu obecnější výklad: např. úvodní poznámka o „členu v širším slova smyslu“ (s. 9) vychází z německého pojetí, které však není v mnoha jazycích (ani v italštině) běžné. Stejně tak se na s. 11 bez varování přechází od obecného výkladu ke konkrétním charakteristikám členu v italštině a němčině, což může být trochu matoucí.

2) S. 10 i jinde: formulace „posluchač je schopen se s předmětem ztotožnit/identifikovat“ mi připadá trochu nejasná – jde o to, že posluchač dokáže daný předmět identifikovat.

3) S. 17: Spíše než o „neodcizitelném vlastnictví“ bych mluvila o vlastnictví nezczizitelném.

4) S. 19: použití určitého členu „před podstatným jménem, které je intonačně zdůrazněno“ – nejde zde spíš o intonační zdůraznění určitého členu? Tento případ je navíc zajímavý, analogicky se vyskytuje i v italštině, přestože se o něm italské gramatiky nezmiňují.

5) S. 25: „[...] v doplňku rozvitým [sic] přívlastkem“. Ačkoli je to takto uvedeno v gramatice S. Hamplové, v daném případě není použití termínu doplněk vhodné: jde o jmennou část verbonominálního predikátu se sponou.

6) S. 25: Generické užití neurčitého členu (*Un bambino educato...*) a jeho alternace se členem určitým by si dle mého názoru zasloužovalo větší pozornost. Překlad z gramatiky Salviho a Vanelliové „zde pomocí členu neurčitého označujeme jedno neurčité dítě ze skupiny“ není navíc v této souvislosti srozumitelný a úplný, bylo by třeba dodat (v gramatice následující) zmínku o prototypičnosti daného jedince.

7) S. 38: Formulace, že vyjadřování kategorie určenosti jinými slovními druhy (např. zájmeny) v češtině se dá z diachronního hlediska vysvětlit vývojem členu ze zájmen, je velmi zkratkovitá. Mezi jazyky je tu určitá paralela, v žádném případě ovšem ne přímá souvislost.

8) S. 39-41: Kontrastivní výklad na základě Štichovy gramatiky mi tu připadá poněkud chaotický. Na s. 39 se předesílá, že se bude hovořit o překladech členu do češtiny, v sekci II (s. 41) se ovšem naopak postupuje od češtiny k němčině a v oddílu III pak už české ekvivalenty nejsou uvedeny vůbec...

9) S. 43: „Autor popisuje vývoj členu z ukazovacího zájmena“ – zde není jasné, že nejde o češtinu, nýbrž o němčinu, formulace takto nedává smysl.

10) S. 61-65: Ve výsledcích didaktického experimentu jsou proti sobě stavěny dvě skupiny respondentů: „studenti filologických oborů“ a „studenti nefilologických oborů“ z Jazykového centra. To ovšem není přesné, protože semináře v Jazykovém centru navštěvuje i velké procento studentů filologických oborů (na italštině v současné době dokonce převažují). Rozdíl mezi oběma skupinami je spíš v tom, že v prvním případě jde přímo o studenty příslušných jazyků (germanisty, italianisty), v druhém případě o studenty jiných oborů, včetně filologických. To koresponduje i s faktem, že ostatní studenti více chybují v morfologii členu než germanisté a italianisté, jejichž jazyková výuka je samozřejmě intenzivnější.

Navzdory těmto drobným poznámkám považuji práci Viktora Veselého za velmi zdařilou a s potěšením ji doporučuji k obhajobě. Navrhuji klasifikaci známkou *výborně*.

V Praze dne 7. června 2018

PhDr. Zora Obstová, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce